

Ogólnopolska Konferencja Doktorantów-Filologów

*Filologiczne konteksty
współczesności: język, literatura,
dydaktyka*

Książka abstraktów

Uniwersytet Rzeszowski, 24.09.2010

1. Językoznawstwo i nauki pokrewne

Katarzyna Bachórz

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. Zdzisław Wawrzyniak

Dziedzina zainteresowań naukowych: Gramatyka kontrastywna; słowotwórstwo

Typy złożeń nominalnych w języku niemieckim i rumuńskim

Najpowszechniejszymi metodami tworzenia nowych wyrazów zarówno w języku niemieckim, jak i rumuńskim są: afiksacja, kompozycja i konwersja. Kompozycja jest procesem słowotwórczym, w którym z dwóch lub więcej słów powstaje jedna nowa jednostka semantyczna, zaś każdy z komponentów traci swą indywidualność.

W języku niemieckim kompozycja jest o wiele bardziej produktywną metodą słowotwórczą niż ma to miejsce w języku rumuńskim, w którym to derywacja za pomocą sufiksów jest najczęściej spotykanym procesem słowotwórczym, a sufiksy- najliczniejsze wśród afiksów- są preferowanym środkiem tworzenia nowych słów, niemniej jednak także w języku rumuńskim istnieje wiele typów złożeń nominalnych (rzeczownikowych), wśród nich charakterystyczny dla języków romańskich typ złożeń, w którym elementem łączącym komponenty wyrazu złożonego jest przyimek.

Anna Bogacz

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor:

Dziedzina zainteresowań naukowych: językoznawstwo

Związki frazeologiczne, frazy, idiomy - o różnych podejściach do frazeologii.

Zgłębiając literaturę dotyczącą frazeologii, można odnieść wrażenie, że panuje w niej pewien terminologiczny chaos - zarówno w opisie frazeologii jako dziedziny nauki, jak również w szeregu kluczowych dla tej dziedziny językoznawstwa nazw i definicji. Czy związek frazeologiczny, wyrażenie, fraza oraz idiom to pojęcia synonimiczne, czy też nazwy zupełnie różnych jednostek języka? Skąd to zamieszanie w nazewnictwie? Czy możliwe jest ujednoczenie terminologii frazeologicznej? Te problemy będą poruszone w referacie, którego celem jest przegląd najważniejszych teorii z zakresu frazeologii oraz próba uporządkowania pojęć stanowiących przedmiot jej badań.

Jadwiga Burda

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: prof. dr hab. Kazimierz Ożóg

Dziedzina zainteresowań naukowych: polszczyzna współczesna

Retoryka nienawiści w polskim dyskursie publicznym po roku 2005

Celem artykułu jest przedstawienie obecności retoryki nienawiści, która dominuje w języku polskiej polityki po roku 2005. Podstawowymi przejawami tego zjawiska są m.in. retoryka racji bezwzględnych, spiskowe widzenie świata, zwalczanie wroga, nadawanie negatywnych etykiet. Materiał egzemplifikacyjny stanowią wypowiedzi polityków, dziennikarzy, przedstawicieli różnych instytucji, a więc uczestników tzw. sfery publicznego komunikowania się. Zmiany na polskiej scenie politycznej po roku 2005, jak np. dojście do władzy populistycznej Samoobrony, walka o władzę między PiS a PO wpłynęły na kształt publicznego dyskursu.

W artykule zostanie postawiona teza, że retoryka nienawiści jest przejawem obniżenia poziomu współczesnego dyskursu publicznego w Polsce.

Anna Czajka-Bubniak

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: prof. dr hab. Kazimierz Ożóg

Dziedzina zainteresowań naukowych: Lingwistyka kulturowa – relacje pomiędzy językiem a kulturą, obyczajowość konsumpcyjna, zagadnienia gry językowej oraz karnawalizacja wybranych elementów współczesnej kultury

Obecność gry językowej we współczesnej kulturze

Współczesna polszczyzna stanowi zjawisko interesujące, zadziwia bogactwem słownictwa i środków wyrazu. Obecny stan języka polskiego to owoc przemian, które rozpoczęły się w naszym kraju wraz z upadkiem komunizmu w roku 1989. Od tego czasu zaczęły docierać do Polski nowe tendencje kulturowe, pojawiło się słownictwo związane z techniczną sferą życia, wykształcił się styl reklamowy, upowszechnił się potoczny sposób wypowiedzi (także publicznej), nastąpiło przesunięcie granic pomiędzy tym, co wypada mówić, a czego nie. Wraz ze zmianą systemu politycznego i gospodarczego w Polsce zaczął upowszechniać się prąd zwany powszechnie postmodernizmem (czyli ponowoczesnością).

Postmodernizm oznacza przeobrażenia o charakterze cywilizacyjnym (konsumpcjonizm, inforozrywka-infotainment). Według założeń postmodernizmu: wszelkie prawdy i wartości są względne a bariery między kulturą „wysoką” i kulturą masową, między sztuką a konsumeryzmem zanikają.

W krąg rozważań o postmodernizmie wpisuje się także pojęcie *gry językowej*, która stanowiła inspirację m. in. dla Ludwiga Wittgensteina. Erving Goffman, uważany za jednego z najdonioślejszych klasyków socjologii, badał różne aspekty życia codziennego człowieka i utwierdził się w przekonaniu, że każdy z nas funkcjonuje w społeczeństwie jako aktor odgrywający narzuconą mu rolę. Wszystkie interakcje społeczne to nic więcej jak tylko, mniej lub bardziej świadome, rytuały określone pewnymi zasadami postępowania. Teza ta stanowi naturalne uzupełnienie szekspirowskiego: *świat jest teatrem, aktorami ludzie*. Człowiek jest tylko marionetką w rękach sił wyższych, a jego przeznaczeniem jest poprawne odgrywanie swej roli w teatrze świata. W społeczeństwie zauważa się brak autentyczności, bo człowiek w kontaktach z innymi przybiera

maskę. Kreuje swój idealny, ale sztuczny wizerunek. Wszystkie działania jednostki ludzkiej sprowadzają się więc do pojęcia gry, które towarzyszy człowiekowi jeszcze od czasów pierwotnych, a obecnie, w dobie kultury postmodernistycznej, robi prawdziwą karierę i wciąż jest aktualne.

Artykuł podporządkowany jest właśnie pojęciu *gry językowej*, która stanowi istotny wyróżnik epoki postmodernizmu. To zjawisko niezwykle interesujące i inspirujące, gdyż jest w pewnym sensie realizacją założenia rozlicznych badaczy, że zabawa to pierwotny i wszechogarniający składnik każdej kultury. Człowiek (jak wiadomo) funkcjonuje w świecie gier i zabaw, a ludyczny, nowy sposób mówienia w mediach pozwala zaryzykować tezę o postępującej karnawalizacji życia. Obecnie gra językowa znajduje zastosowanie nie tylko w tekstach powieści postmodernistycznych. Równie często wykorzystują ją twórcy nagłówków prasowych czy też autorzy felietonów, stanowi ona dla nich element programowej gry z czytelnikiem. Jak pokazują przytoczone przykłady, może to być nie tylko intelektualna rozrywka, ale i fascynująca przygoda z tekstem, z tradycją, z drugim człowiekiem.

Monika Czarnecka

Uniwersytet Warszawski

Promotor: prof. UW dr hab. Krzysztof Hejwowski

Dziedzina zainteresowań naukowych:translatoryka

Tłumaczenie jako praca zbiorowa

Referat koncentruje się na jednym z aspektów współczesnej pracy tłumacza, jakim jest tłumaczenie zbiorowe. Tłumacze, głównie ci zajmujący się przekładem tekstów specjalistycznych, zawsze w swojej pracy czerpali z wiedzy specjalistów z dziedzin, z których teksty tłumaczyli, i konsultowali się z innymi tłumaczami. Liczba osób, do których można się było zwrócić o pomoc była jednak ograniczona. Współczesna technika daje dzisiejszemu tłumaczowi do dyspozycji specjalistyczne portale internetowe, za pośrednictwem których można łatwo i szybko dotrzeć do wielu fachowców z pożądaných dziedzin, jak również portale dla tłumaczy, dzięki którym mają oni możliwość dzielenia się ze sobą wiedzą i doświadczeniem. Założenia twórców portali internetowych dla tłumaczy, zasady ich działania, stopień ich użyteczności i zagrożenia płynące z korzystania z nich zostaną omówione na przykładzie największego międzynarodowego portalu dla tłumaczy ProZ. Rozwinięta na dużą skalę współpraca między tłumaczami, jaką umożliwiają specjalistyczne portale internetowe, skutkuje zjawiskiem powstawania przekładów, których autorem nie jest pojedynczy tłumacz. Oznacza to, że tłumaczenie staje się obecnie w pewnym sensie pracą zbiorową. Niewątpliwie tłumacz konsultujący swoje wątpliwości z innymi tłumaczami zapewnia wyższą jakość swoich przekładów niż tłumacz pozbawiony tej możliwości i zdany jedynie na siebie i nierzadko trudno dostępne książkowe pozycje specjalistyczne.

Marzena Ćwioro

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: dr hab. prof. UR Jadwiga Lizak

Dziedzina zainteresowań naukowych: Językoznawstwo (kognitywizm, językowy obraz świata, intertekstualność, stylizacja, polifoniczność językowa)

W swoim wystąpieniu przedstawię oraz omówię wyniki badań empirycznych w zakresie polifoniczności językowej w liryce Janusza Szubera.

Badania wzajemnych związków i relacji w zakresie Szuberowego języka poetyckiego, prowadzone pod różnymi szyldami (intertekstualności, stylizacji, polifoniczności) nie rzadko zdają się odsłaniać siatkę wzajemnych układów i zależności.

Magdalena Dżaman-Dobrowolska

Uniwersytet Szczeciński

Promotor: prof. zw. dr hab. Ryszard Lipczuk

Dziedzina zainteresowań naukowych: puryzm językowy, leksykografia

Anglicyzmy w polskim i niemieckim słownictwie sportowym

Polskie i niemieckie słownictwo sportowe - zarówno to współczesne, jak i to sprzed kilkudziesięciu lat, zawiera wiele wyrazów pochodzenia obcego – wśród nich przeważają anglicyzmy. W Niemczech walka przeciwko wyrazom obcym przyjęła formę bardziej *zinstytucjonalizowaną*, w Polsce przede wszystkim wyrażała się poprzez akcje organizowane przez czasopisma sportowe, mające na celu zastąpienie wyrazów obcych formami rodzimymi. W Polsce wydawano słowniki spolszczające, w Niemczech – zniemczające - na znak walki z wyrazami obcymi w polskim i niemieckim języku, jednakże to w Niemczech więcej uwagi poświęcano wyrazom obcym w języku sportowym i walce z nimi przy pomocy tworzenia rodzimych form zastępczych. W niniejszym wystąpieniu chciałabym omówić historię walki z anglicyzmami w polskim i niemieckim słownictwie sportowym, najbardziej znaczące słowniki zniemczające poświęcone sportowi (Fichard 1915, Zeidler 1928), purystyczne akcje polskich czasopism sportowych, poprzez które próbowano z większym bądź mniejszym sukcesem zastąpić formami rodzimymi wyrazy obce w języku sportu, przykłady anglicyzmów w poszczególnych dyscyplinach sportu i ich ewentualne rodzime formy zastępcze.

Adam Girzejowski

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. Zdzisław Wawrzyniak

Dziedzina zainteresowań naukowych: Manipulacja, perswazja w reklamie

Dlaczego przekaz reklamowy bywa niebezpiecznie skuteczny:

Współczesny język reklamy na płaszczyźnie wizualnej, audytywnej, werbalnej i niewerbalnej, a wybrane techniki manipulacji i perswazji.

Trudno jest zbadać skuteczność przekazu reklamowego, lecz o wiele łatwiej można zmierzyć możliwości ludzkiej percepcji. Zakładając, że reklama, w zależności od nośnika, komunikuje się z odbiorcą głównie na płaszczyznach wizualnej, audytywnej, werbalnej i niewerbalnej, można dojść do wniosku, że o skuteczności takiego czy innego przekazu reklamowego decyduje w znacznej mierze wiedza o możliwościach i specyfice ludzkiego postrzegania. Twórcy reklam wykorzystują sprawdzone techniki perswazji/manipulacji oraz korzystają z najnowszych badań psychologii percepcji- jednym słowem bardzo dokładnie znają zasady, jakich muszą przestrzegać podczas tworzenia przekazów reklamowych.

Artykuł poświęcony jest wybranym strategiom reklamy na czterech najważniejszych płaszczyznach oddziaływania. Płaszczyzny te, w zależności od nośnika reklamy, oddziałują na odbiorcę oddzielnie lub uzupełniają i przenikają się wzajemnie ukazując tym samym niezwykle skuteczne narzędzie perswazji i manipulacji - współczesny język reklamy.

Małgorzata Herchel

Uniwersytet Jagielloński

Promotor: Prof. dr hab. Halina Kurek

Dziedzina zainteresowań naukowych: Epigrafika nagrobna

Personifikowanie śmierci jako sposób jej tabuizowania w inskrypcjach nagrobnych cmentarzy wiejskich (na przykładzie wybranych wsi Małopolski).

Każda inskrypcja nagrobna jest genetycznie związana z faktem śmierci, jednak każda z nich mówi o niej przy użyciu innych środków wyrazu. Charakterystycznym zjawiskiem dla epitafiów jest bogactwo eufemizmów śmierci. Należy do nich personifikacja zgonu, posiadająca ścisły związek z kulturą ludową. Przypisanie śmierci właściwości istot ludzkich (umiejętność poruszania się, cechy osobowości itp.) odpowiada wierzeniom przedstawicieli wiejskiego mikroobszaru kulturowo – językowego.

Dorota Hukała

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. Kazimierz Ożóg

Dziedzina zainteresowań naukowych: Językoznawstwo, gramatyka historyczna, szeroko pojęte wpływy antyku we współczesnym języku.

Intertekstualne gry antykiem w tytułach prasowych

Referat będzie próbą odnalezienia, opisanie i klasyfikacji odwołań do antyku w tytułach prasowych w prasie opiniotwórczej i ewentualnie innych rodzajach prasy. Antyk jako jeden z trzonów kultury śródziemnomorskiej stanowi niewyczerpalne źródło intertekstualnych nawiązań m.in. w tytułach prasowych., które są dziedziną badaną w mojej pracy doktoranckiej. Postaram się ukazać w jaki sposób jest on obecny we współczesności mimo upływu wieków.

Piotr Iłasz

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Dr hab. Prof. UR Jadwiga Lizak

Dziedzina zainteresowań naukowych: Socjolingwistyka, semantyka

O sposobach językowego wartościowania muzyki rockowej w recenzjach płyt (na przykładzie miesięcznika „Metal Hammer”)

Przedmiot analizy stanowią recenzje płyt rockowych, jakie można przeczytać w miesięczniku Metal Hammer. Szczególną uwagę zwróciłem na sposoby językowego wyrażania ocen i wartościowania muzyki, wśród których najważniejsze miejsce spełnia metaforyka i frazeologia.

Referat wpisuje się zatem w zakres badań semantyki językoznawczej oraz ze względu na charakter i źródło analizowanego materiału stanowi również element refleksji na temat języka młodzieżowego (języka subkultury rockowej).

Część pierwsza wystąpienia: nakreślenie problemu badawczego (za pomocą, jakich środków językowych wartościuje i opisuje się muzykę w badanym materiale), określenie dziedziny badań, w jakiej mieści się referat, zdefiniowanie i odniesienie się do podstawowych pojęć, które pojawiają się w tekście (m.in. metafora potoczna, frazeologizm, wartość/wartościowanie).

Część druga: analiza materiału. Zgromadzony materiał został podzielony na dwie klasy – środki językowe służące pozytywnej ocenie muzyki oraz środki językowe wartościujące przedmiot opisu negatywnie. W obrębie powyższych klas materiał badawczy został uporządkowany i zorganizowany według pól semantycznych.

Na koniec podsumowanie i nakreślenie perspektyw badawczych.

Agnieszka Jakima

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. UR dr hab. A. Paliński

Dziedzina zainteresowań naukowych: Językoznawstwo

Aktywizujące metody nauczania a motywacja

Aby zrozumieć relacje zachodzące pomiędzy aktywizującymi metodami nauczania a motywacją należy przeanalizować je krok po kroku. Obydwa zagadnienia są wielowymiarowe i można rozpatrywać je samodzielnie, ale dopiero analiza (zbadanie) obszaru w obrębie którego dochodzi do połączenia (reakcji) wybranych aspektów dotyczących motywacji z aktywizującym nauczaniem pozwala uświadomić sobie (zarówno nauczycielowi jak i uczniowi) jak duży mają wpływ na siebie. Relacja pomiędzy motywacją a aktywnym sposobem nauczania czasami przechodzi nawet w zależność, co powoduje zwiększenie efektywności nauczania.

Tatiana Jakubska

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: prof. dr hab. Zofia Czapiga

Dziedzina zainteresowań naukowych: językoznawstwo

Zwroty adresatywne w „Zbrodni i karze” Fiodora Dostojewskiego (studium konfrontatywne)

Zwroty adresatywne pełnią bardzo ważną rolę w kontaktach międzyludzkich. Gdy jeden człowiek chce powiedzieć coś drugiemu, to musi on uczynić go adresatem swojej wypowiedzi, zwrócić jego uwagę, zawołać nazywając w odpowiedni sposób. Jako zwroty adresatywne użyte mogą być liczne jednostki leksykalne, takie jak: imię, nazwisko, imię ojcowskie (w języku rosyjskim), nazwa pokrewieństwa, tytuł naukowy, zawodowy, stanowisko, pełniona funkcja społeczna itd. Zwroty adresatywne występują przede wszystkim w języku mówionym. Od tego jak zwrócimy się do adresata, jak go określimy, zależy niejednokrotnie przebieg i powodzenie rozmowy. Jednakże i język literacki, pisany często wykorzystuje zwroty adresatywne wkładając je w usta bohaterów podczas dialogów, imitując prawdziwe życie.

Przedmiotem referatu „Zwroty adresatywne w *Zbrodni i karze* Fiodora Dostojewskiego” jest omówienie kilku grup zwrotów adresatywnych występujących w tej powieści. Rosyjskie zwroty adresatywne użyte przez autora zostaną przeciwstawione polskim odpowiednikom znajdującym się w tłumaczeniu dzieła. Postaram się ukazać różnice i podobieństwa pomiędzy rosyjskimi i polskimi zwrotami adresatywnymi, wskazać, jakie zwroty zostały użyte najczęściej, a jakie sporadycznie, w jakim stopniu tłumaczenie odbiega od oryginału i dlaczego (brak odpowiednika tłumaczeniowego, inne utarte zwroty do adresata niż w języku oryginału itp.) Postaram się ukazać dlaczego autor użył danego zwrotu adresatywnego (odpowiednia sytuacja, zamierzony cel rozmówcy itp.) i jaki pociągnął on za sobą skutek, a także jak odzwierciedlono daną sytuację w przekładzie.

Beata Klos

Uniwersytet Gdański

Promotor: prof. UG, dr hab. Ewa Rogowska-Cybulska

Dziedzina zainteresowań naukowych: językoznawstwo współczesne: język perswazji, język reklamy, socjolingwistyka

Językowa gra w perswazję w sloganach promujących

polskie marki terytorialne

Pole badawcze, związane z funkcjonowaniem zróżnicowanej przestrzeni geograficznej, jest szerokie i motywuje do rozważań nie tylko lingwistycznych, ale szerzej lingwistyczno-kulturowych.

Przed współczesnymi regionami stoi wiele wyzwań. Przede wszystkim miasta współzawodniczą o pożądane opinie i odczucia czyli o atrakcyjny wizerunek. Miasta prowadzą aktywny handel, który wychodzi naprzeciw potrzebom klienta, próbuje odgadnąć jego potrzeby, usiłuje te potrzeby uświadamiać, pobudzać, a nawet kreować, aby je następnie zaspokajać. Reklama jest częścią systemu komunikacji marketingowej, a tworzone w jej ramach slogany mają zadanie zwrócić uwagę na produkt. W tym wypadku dobrem wystawionym na sprzedaż jest niejako samo region.

Slogany kojarzone są przede wszystkim z reklamą, a co za tym idzie słowo *slogan* wywołuje raczej negatywne uczucia. Sztuka tworzenia tekstów reklamowych, jak się często myśli, ma na celu wmówienie komuś czegoś, co niekoniecznie jest prawdą. Slogany oceniane są jako najprostsze i najbardziej prymitywne formy manipulacji językowej. Mimo to wciąż ogłaszane są konkursy na napisanie najlepszego hasła promującego jakiś produkt czy firmę. Krążą legendy o wysokich honorariach dla copywriterów za napisanie komunikatu reklamowego. O jego fenomenie może świadczyć kształt językowy, ciekawe odwołanie do reklamowanej marki, ale najczęściej decyduje o nim coś tajemniczego, nieuchwytnego.

W procesie zarządzania marką terytorialną tworzenie sloganu jest ostatnio bardzo ważnym elementem promocji. Jej materia jest język, który z racji swojej symbolicznej istoty jest tworzywem najbardziej pojemnym treściowo. Odbiorca bardziej ufa obrazowi, traktując go jako wierne odwzorowanie rzeczywistości, ale tekst okazuje się być najbardziej skutecznym środkiem perswazji. Za pomocą słów można bowiem dowolnie wyrazić to, czego obraz nie jest w stanie ujawnić wprost. Nie wystarczy, że slogan będzie perswazyjnie doskonałą formułą, musi jeszcze zostać przez odbiorcę dostrzeżony i zapamiętany. Zapamiętany w powiązaniu z marką, dla której został stworzony.

Karolina Korfanty

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. K. Ożóg

Dziedzina zainteresowań naukowych: Semantyka, językoznawstwo kognitywne

Rekonstrukcja wycinka „językowego autoportretu Polaków” na podstawie analizy jednostki skrzydlatej „Nicea albo śmierć”

Referat stanowi próbę rekonstrukcji wycinka „językowego autoportretu Polaków” na podstawie analizy jednostki skrzydlatej „Nicea albo śmierć”. Reguły postępowania rekonstrukcyjnego zaczerpnięte zostały z publikacji Wojciecha Chlebdy pt.: „Skrzydlate słowa. Interpretacje lingwistyczne”. W pracy badane jest przede wszystkim funkcjonowanie jednostki „Nicea albo śmierć” we współczesnym dyskursie publicznym. Przeprowadzona analiza pozwala stwierdzić, że dana jednostka skrzydłata jest współnośnikiem „językowego autoportretu Polaków”, doskonale bowiem reprezentuje typowe dla naszego narodu postawy: Polaka – patrioty, Polaka – człowieka honoru.

Krystyna Kuca

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. Antoni Paliński

Dziedzina zainteresowań naukowych: metodyka nauczania języków obcych

Emocje a nauka języków obcych

Treść referatu dotyczy emocji oraz ich wpływu na przyswajanie języka obcego.

Jan Łompiś

Uniwersytet Warszawski

Promotor: Prof. dr hab. Stanisław Szadyko

Dziedzina zainteresowań naukowych: Język i komunikacja specjalistyczna, lingwistyka tekstu specjalistycznego, *business communication*.

Język, kompetencja językowa i pozajęzykowa współczesnego przedsiębiorcy

Od zarania dziejów ludzkości język służył także przetrwaniu gatunku ludzkiego. Obecnie, rola języka i komunikacji międzyludzkiej wydaje się być niemniej istotna, także w odniesieniu do szczególnej kategorii uczestników tego procesu, jakimi są przedsiębiorcy. Każdy przedsiębiorca funkcjonuje w dynamicznym układzie komunikacji z otoczeniem, w którym aktywne i kompetentne komunikowanie się jest jednym z warunków przetrwania jego firmy na rynku. Autor opisuje sieć uwarunkowań, a także zagrożeń dla funkcjonowania przedsiębiorcy ze strony otoczenia. Wskazuje także na niektóre przyczyny zakłóceń w komunikacji językowej, zwłaszcza powstających z winy przedsiębiorcy oraz z powodu niedostatków jego kompetencji językowych i pozajęzykowych.

Umiejętność tworzenia skutecznie oddziałujących tekstów, (zarówno ustnych jak i pisemnych) w tym także tekstów specjalistycznych, dostosowanych do sytuacji i potrzeb odbiorcy, jest ogromnie ważna dla skuteczności działań gospodarczych. Szczególnie wśród nadmiaru informacji i szumu medialnego we współczesnym globalizującym się świecie biznesu, posiadanie szeroko rozumianych kompetencji językowych i pozajęzykowych staje się imperatywem dla przedsiębiorcy. Autor przedstawia koncepcję zbioru kompetencji językowych i pozajęzykowych (pragmatycznych) przedsiębiorcy, niezbędnych dla skutecznego prowadzenia biznesu, w oparciu o antropocentryczną teorię języków ludzkich F. Gruczy.

Monika Małopolska

Uniwersytet Rzeszowski

Językowy obraz przyjaźni w "Dziennikach rowerowych" Piotra Duraka

W swoim wystąpieniu zamierzam przedstawić realizację uczucia przyjaźni głównego bohatera "Dzienników rowerowych" Piotra Duraka, młodego poety i pisarza regionu mielecko-rzeszowskiego. Powieść jest reportażem podróżniczym, jest literackim pokłosiem podróży rowerowej głównego bohatera przez Polskę z Rzeszowa przez Szczecin na niemiecką wyspę Rugię. Terenem moich analiz jest opis przeżyć, relacji przyjaźni, jakie budują się między głównym bohaterem a spotkanymi ludźmi podczas podróży, interesuje mnie słownikowe nazywanie i wyrażanie uczucia oraz metaforyczne obrazy przyjaźni w powieści.

Marzena Matyka
Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Dr hab. prof. UR Jadwiga Lizak
Dziedzina zainteresowań naukowych: Socjolingwistyka

STEREOTYP FUNKCJONARIUSZA POLICJI W POLSKIM PUNK-ROCKU

Punk-rock stanowi jeden z podgatunków piosenki estradowej. Utwory go reprezentujące pełnią rolę nośnika ideologii subkultury punków. Ich teksty cechują się agresywnym charakterem i pesymistycznym wydźwiękiem. Muzycy za ich pośrednictwem piętnują System, w skład którego wliczają: ustrój, działalność polityków, prawo, Policję, wojsko, szkołę, tradycyjne wartości, w tym religię i wszelkie autorytety. By podkreślić negatywny obraz Systemu, subkultura punków stworzyła liczne stereotypy (przekazywane społecznie uproszczone obrazy lub wzory pewnych desygnatów).

Przedmiotem niniejszego artykułu jest stereotyp policjanta, jaki muzycy z kręgu punk-rocka powielają w swoich tekstach (funkcjonariusze przedstawieni są w piosenkach jako ludzie głupi, podporządkowani Systemowi, a równocześnie: bezwzględni, brutalni, tchórzliwi, bezkarni).

Powielając stereotyp policjanta w polskim punk-rocku, twórcy stosują najczęściej leksykę budzącą negatywne konotacje. Wykorzystują oni zarówno słownictwo neutralne uczuciowo, jak i ekspresywne (w jego skład wchodzi zarówno określenia nacechowane emocjonalnie w każdej sytuacji, jak i słownictwo neutralne, które nabiera uczuciowego zabarwienia w określonym kontekście).

Magdalena Mierzwa
Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. Antoni Paliński
Dziedzina zainteresowań naukowych: Metodyka nauczania języków obcych

Język ojczysty w procesie akwizycji leksyki obcojęzycznej – historia i współczesność

Uczący się języków obcych w warunkach szkolnych i akademickich nieustannie odwołują się do swojego języka ojczystego. Jest on punktem odniesienia w opanowywaniu wszystkich sprawności i podsystemów języka docelowego, w tym również w opanowywaniu leksyki. Język macierzysty uczniów/ studentów może być zarówno czynnikiem ułatwiającym opanowywanie L2, jak i źródłem trudności i błędów wywołanych niepożądanym przenoszeniem wiedzy, umiejętności i nawyków z języka prymarnego do nabywanego języka obcego.

Autorka w swoim wystąpieniu podejmuje próbę przedstawienia roli, jaką język ojczysty uczących się pełnił i jaką powinien pełnić w procesie nauczania leksyki na zajęciach języka obcego.

Beata Mikołajewska
Uniwersytet Warszawski

I spread na naszej platformie rozpoczyna się od dwóch pipsów... czyli o zapożyczeniach w profesjolekcie inwestorskim na przykładzie podcastów i webinarów

Katarzyna Ochmańska

Uniwersytet Szczeciński

Promotor: Prof. US dr hab. Paweł Mecner

Dziedzina zainteresowań naukowych: Morfologia, składnia

Problem redukcji walencyjnej czasowników polskich i niemieckich

Tematem referatu jest problem redukcji walencyjnej czasowników polskich i niemieckich. Powyższe zagadnienie związane jest z konstrukcjami zwrotnymi i recesywnymi. W obu językach sprawca czynności (agens) może ulec redukcji. W języku polskim odpowiednikiem opuszczonego agensa jest zaimek zwrotny, natomiast w języku niemieckim niektóre czasowniki tworzą formy recesywne bez zaimka zwrotnego (por. Sadziński, 1989:214) W pracy zostanie przedstawiona szersza analiza powyższego zagadnienia.

Agnieszka Pomianek - Pudłocka i Aneta Pomianek

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. Kazimierz Ożóg

Dziedzina zainteresowań naukowych: Językoznawstwo

Leksemy wartościujące dodatnio w reklamie skierowanej do dzieci

Przedmiotem referatu *Leksemy wartościujące dodatnio w reklamie skierowanej do dzieci* jest omówienie wartościowania w tym typie przekazu oraz wyróżnienie kategorii semantycznych, które mają cechę wartościowania.

Nadawca komunikatu reklamowego, by nakłonić odbiorcę do nabycia danego wyrobu, akcentuje te jego walory, które przyciągną uwagę i wywołają chęć zakupu. Kreuje więc rzeczywistość nie zawsze zgodną z prawdą, stosując słownictwo wartościujące. Język służy tu eksponowaniu danych wartości. W pracy pragniemy zwrócić uwagę na wykorzystywanie głównie dwóch wartości: przyjaźni i zdrowia. Ważnym zagadnieniem jest tu problem zmian wartości w procesie dziejowym i ich relatywizacji w ramach poszczególnych kultur. Obecnie można zaobserwować szybki rozwój techniki, mediów. Postęp cywilizacji następuje dosyć prędko. Rozwijają się telewizja i prasa, których głównym źródłem utrzymania na rynku są reklamy. Stanowią one dla dziecka źródło wartości i wzorów, które prezentowane są w fikcyjnym świecie, z wykorzystaniem wartościowania. Reklama ma odbiorcy coś polecić, zachwalić, przekonać go do zakupu. Często modyfikuje dotychczasowy system postaw i wartości, poprzez kształtowanie nowych. Autorzy reklam wykorzystują więc słownictwo wartościujące, by zilustrować dany przedmiot i wyodrębnić w nim jak najwięcej pożądanых cech. Na podstawie przeprowadzonych badań wnioskujemy, że reklamy kojarzą się dzieciom głównie pozytywnie, a samo ich oglądanie dostarcza przyjemności. Jest to spowodowane tym, że reklamy dostarczają pozytywnych emocji, ciepła i humoru. Opiszemy kolejno typowe zabiegi stosowane w reklamie dla dzieci jak np. używanie epitetów, zdrobnień, kreowanie nowych przyjaciół lub uosabianie nadawcy z prawdziwym przyjacielem.

Przemysław Prucnal

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. Kazimierz Ożóg

Dziedzina zainteresowań naukowych: dziedzina : językoznawstwo (dialektologia)

Gwarowe słownictwo dyferencyjne w mowie mieszkańców kilkunastu wsi środką polskiego Podkarpacia

Sytuacja językowa współczesnej wsi jest dość zróżnicowana. Zmiany dokonują się we wszystkich podsystemach języka mieszkańców wsi. Jednak najlepiej są one widoczne w leksyce. Znajomość wyrazów gwarowych przez poszczególne grupy wiekowe jest różna. Wyniki badań przeprowadzonych przeze mnie w ostatnich miesiącach w tym względzie nie pozostawiają wątpliwości. Najlepiej słownictwem gwarowym posługują się najstarsi mieszkańcy wsi. Jaka jest znajomość gwarowych leksemów przez młodych użytkowników języka? Czy znajomość leksemów przekłada się na ich czynne używanie w różnych sytuacjach komunikacyjnych? Czy mowa mieszkańców wsi środką polskiego Podkarpacia dostosowała się do wymagań nowej rzeczywistości i utraciła specyficzny charakter? Odpowiedzi poparte naukowymi dowodami na te i inne pytania udziela przygotowany referat.

Maria Puk

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. Zofia Czapiga

Dziedzina zainteresowań naukowych:

Operatory metatekstowe wskazujące na prawdopodobieństwo przedstawianego sądu w opisie porównawczym

Przedmiotem wystąpienia będzie rosyjski leksem modalny *положим*, który wyraża ocenę realności wypowiedzianego sądu ze względu na posiadaną przez mówiącego wiedzę i wskazuje na jego prawdopodobieństwo. Celem analizy jest przedstawienie jego polskich i angielskich odpowiedników leksykalnych, a także wykazanie, czy stosowane w przekładach ekwiwalenty oddają taki sam stopień pewności mówiącego oraz jaki to ma wpływ na wierność tłumaczenia.

Anna Rudyk

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. Zofia Czapiga

Dziedzina zainteresowań naukowych: językoznawstwo kontrastywne rosyjsko-polskie

Subiekt semantyczny w rosyjskich zdaniach z predykatywnym wartościującym w porównaniu z językiem polskim

Subiekt semantyczny to element struktury predykatowo-argumentowej oznaczający wykonawcę czynności lub nosiciela cechy wyrażonej predykatem. Celem wystąpienia jest przeprowadzenie analizy polskich odpowiedników rosyjskich zdań z predykatywnym wartościującym oraz sposobów wyrażenia subiektu semantycznego w zdaniach obydwu języków. Zdania z predykatywnym nie dopuszczają formy imiennej w mianowniku, a zatem w analizowanych zdaniach rosyjskich nie jest możliwe wyrażenie subiektu w formie najbardziej dla niego typowej.

Anna Sadek

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. Kazimierz Ożóg

Dziedzina zainteresowań naukowych: językoznawstwo

Kilka słów o tym, co obecnie czytają uczniowie szkoły podstawowej

W swoim wystąpieniu przedstawię oraz omówię wyniki własnych badań empirycznych w zakresie czytelnictwa uczniów szkoły podstawowej. Dokonam także krótkiej charakterystyki tekstów, po które uczniowie sięgali najchętniej.

Agnieszka Sawicka

Uniwersytet Warszawski

Promotor: Prof. dr hab. Stanisław Szadyko

Dziedzina zainteresowań naukowych: terminografia

Tezaurus jako narzędzie pracy profesjonalisty

Niniejszy referat ma na celu przybliżyć pojęcie tezausa oraz nakreślić sposoby jego użytkowania przez specjalistów z poszczególnych dziedzin, czyli jego docelowych odbiorców. Postęp naukowo-techniczny zachodzący w obecnym świecie dotyczy niemalże wszystkich rodzajów działalności ludzkiej. Jego rezultatem jest wyłanianie się codziennie nowych terminów nazywających nowe wynalazki czy nowo zauważone zjawiska. Współcześnie żyjący ludzie stoją zatem przed wyzwaniem jakie stawia ten ogrom terminologii. Oczywiście jest, że nikt nie jest fizycznie zdolny nadążyć za zachodzącym bumenterminologicznym, a zadaniem ekspertów z poszczególnych dziedzin jest znajomość terminologii interesujących ich zakresów wiedzy. W takiej sytuacji niezbędna jest systematyzacja terminów branżowych, w celu uniknięcia dwuznaczności i innego rodzaju niejasności w znaczeniach terminów. Taka działalność pomoże również w komunikacji międzynarodowej i wymianie doświadczenia i wiedzy pomiędzy ekspertami różnych narodowości, posługujących się różnymi językami. Systematyzacja terminologii możliwa jest przez jej organizację w postaci tezaursów i innych słowników terminologicznych, zarówno jedno jak i dwu- i wielojęzycznych, które stanowią niezbędne narzędzie w pracy zawodowej reprezentując wiedzę już ugruntowaną w danej dziedzinie.

Magdalena Szczepankiewicz

Uniwersytet Rzeszowski

Dziedzina zainteresowań naukowych: językoznawstwo

Gra frazeologią w tekstach reklamowych

Współczesna reklama nie tylko jest źródłem wielu nowych frazeologizmów, ale również bardzo często wykorzystuje i przekształca utarte związki wyrazowe. Referat jest próbą odpowiedzi na pytanie o role związków frazeologicznych w tworzeniu tekstów reklamowych opartych na grze językowej. Gra językowa w reklamie stanowi przedmiot badań mojej pracy doktorskiej.

Katarzyna Sztandarska

Uniwersytet Szczeciński

Promotor: prof. zw. dr hab. Ryszard Lipczuk

Dziedzina zainteresowań naukowych: historia puryzmu językowego w Niemczech i w Polsce, leksykografia

O zwalczaniu wyrazów obcych w Niemczech – na przykładzie prac Eduarda Engela i działalności Stowarzyszenia Języka Niemieckiego

Tematem referatu są przejawy puryzmu językowego w Niemczech na przykładzie dzieł Eduarda Engela i działalności Stowarzyszenia Języka Niemieckiego. Przedstawione i opisane zostaną prace sprzed wieku, które poświęcone są kulturze języka a także obecnie największe stowarzyszenie językowe w Niemczech i stosunek jego członków wobec wyrazów obcych. W centrum zainteresowania pracy znajduje się problem wyrazów obcych i próby ich zastępowania przez wyrazy rodzime.

Marta Śliwińska

Promotor: prof. dr hab. Halina Kurek

Dziedzina zainteresowań naukowych: językoznawstwo polskie

Zapożyczenia angielskie w felietonach Ludwika Stommy

Artykuł dotyczy zapożyczeń angielskich w wybranych felietonach Ludwika Stommy. Analiza dotyczy form adaptacji wyrazów angielskich do systemu języka polskiego oraz funkcji kulturowej anglicyzmów we współczesnej wypowiedzi publicystycznej. Badania wykażą stopień nasycenia felietonów Ludwika Stommy anglicyzmami.

Renata Wielgos

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: prof. UR dr hab. Jadwiga Lizak

Dziedzina zainteresowań naukowych: Językoznawstwo (szczególnie język polski młodszego pokolenia Polaków i wpływ języka angielskiego na współczesną polszczyznę – zapożyczenia angielskie)

The best, cool, full... Moda na anglicyzmy w języku studentów

Celem referatu jest przybliżenie problematyki omawianej w pracy magisterskiej, związanej z zapożyczeniami angielskimi i mającej na celu opisanie anglicyzmów obecnych w czynnym języku studentów rzeszowskich uczelni wyższych.

Materiałem poddanym analizie jest badanie ankietowe przeprowadzone wśród studentów Politechniki Rzeszowskiej i Uniwersytetu Rzeszowskiego. Za zadanie postawiono sobie zbadanie stopnia znajomości wyrazów obcych pochodzenia angielskiego powszechnych we współczesnej polszczyźnie w środowisku studentów oraz ocenę umiejętności poprawnego ich rozpoznawania i zamiany poszczególnych anglicyzmów na odpowiednie wyrazy rodzime.

Referat opisuje wyniki tego badania ankietowego oraz prezentuje wnioski, które zostały wyciągnięte na jego podstawie.

Joanna Ziobro

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. Maria Piotrowska

Dziedzina zainteresowań naukowych: tłumaczenia konferencyjne, tłumaczenia techniczne

Badania empiryczne nad tłumaczeniem symultanicznym. Lokalny ładunek kognitywny.

Eksperyment będący przedmiotem opracowania został przeprowadzony jako próba wyjaśnienia jednej z najbardziej spornych kwestii w kręgu badaczy tłumaczeń konferencyjnych, dotyczącej wykonalności badań empirycznych z udziałem tłumaczy. Miał on na celu zbadanie różnic w dystrybucji lokalnego ładunku kognitywnego (local cognitive load) u tłumaczy na różnych poziomach zaawansowania. Głównym celem opracowania jest analiza rzetelności połączonych metod badań empirycznych zastosowanych w eksperymencie przeprowadzonym przez autorkę na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza na grupie 12 studentów specjalizacji magisterskiej tłumaczenie konferencyjne, w którym studenci zostali podzieleni na 2 grupy według stopnia zaawansowania w tłumaczeniu symultanicznym (nowicjusze i półprofesjoniści).

Eksperyment polegał na dwukierunkowym tłumaczeniu symultanicznym zwycięskiego przemówienia Baracka Obamy w celu wykrycia działania lokalnego ładunku kognitywnego (szczególnie ładunku kognitywnego zaimportowanego w rezultacie przetwarzania wcześniejszych fragmentów przemówienia), mającego wpływ na wykonanie zadania przez tłumaczy, co było widoczne w postaci deficytów zdolności przetwórczej. W rezultacie miały miejsce błędy i pominięcia znacznych segmentów tekstu źródłowego. Tłumaczenia zostały nagrane i dokładnie przeanalizowane ze szczególnym naciskiem na występowanie lokalnego ładunku kognitywnego (Gile 2008) oraz przeładowania jednego lub kilku wysiłków (efforts) będących częścią procesu tłumaczeniowego, jak również różnice pomiędzy obydwoma grupami. Nie brano pod uwagę cech charakterystycznych przemówień, które są znane z literatury przedmiotu i które powodują zwiększone zapotrzebowanie na zdolność przetwórczą (np. liczby, wyrażenia idiomatyczne, itd.).

Bezpośrednie sprawozdania retrospektywne (immediate retrospective accounts) oraz kwestionariusze zostały użyte jako metody pomocnicze w celu wydobycia od tłumaczy wiedzy na temat wystąpienia przeładowania kognitywnego oraz uzasadnienia przypuszczeń autora co do powodów powstawania przeładowań, jak również w celu wykrycia prawdopodobnych źródeł dodatkowych trudności w zadaniu tłumaczeniowym.

Analiza danych dotyczących zarówno procesu tłumaczenia, jak i jego produktu wykazała, iż ogromnej większości błędów oraz pominięć części tekstu w tłumaczeniu symultanicznym nie można przypisywać wewnętrznej trudności poszczególnych segmentów tekstu. Zaproponowany przez autorkę model metodologiczny okazał się przydatny do wykrywania zarówno językowych, jak i pozajęzykowych cech tłumaczenia symultanicznego. Dlatego też celem niniejszego opracowania jest analiza przydatności zastosowanej metodologii badań oraz jej możliwych uniwersalnych zastosowań do dalszych badań nad tą tematyką.

2. Literaturoznawstwo z elementami kultury

Patrycja Austin

Uniwersytet Warszawski

Promotor: Prof. dr hab. Jacek Wiśniewski

Dziedzina zainteresowań naukowych: Współczesna literatura diaspory indyjskiej; muzyka w literaturze

Orfeusz w Nowym Jorku – rola muzyki w *Ziemi pod jej Stopami* Salmana Rushdiego

W moim referacie chciałabym przekroczyć granice dzielące nauki filologiczne i muzykologiczne i przyjrzeć się w jaki sposób muzyka w literaturze może rzucać światło na takie tematy jak przynależność narodowa, wielokulturowość, czy związek jednostki z rzeczywistością. Współcześni autorzy pokazują w swoich narracjach, że muzyka może pomóc w określeniu/ odnalezieniu tożsamości, być bronią przeciwko reżimom politycznym, jak i odzwierciedlać ogólną kondycję społeczeństwa.

W tym referacie skupię się na powieści Salmana Rushdiego *Ziemia pod jej Stopami*, która opisuje dzieje zespołu rockowego.

W moich badaniach opieram się na teoriach od Platona, przez Adorna do Saida dotyczących politycznej roli muzyki, które konfrontuję z konceptem ‘mondialisation’ zaproponowanym przez Nancy’ego.

Sylwia Baran

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. Stanisław Uliasz

Dziedzina zainteresowań naukowych: literaturoznawstwo

Homo viator – topos człowieka w drodze. Wędrówka jako wyraz sytuacji egzystencjalnej człowieka na podstawie powieści *Bieguni* Olgi Tokarczuk

Referat poświęcony jest omówieniu mitu wędrówki w prozie Olgi Tokarczuk, w szczególności w powieści *Bieguni*. Zasadniczym problemem powieści jest ruch, ciągłe przemieszczanie się, przekraczanie granic tych lokalnych i kontynentalnych, ale również granic samego siebie w sensie zarówno psychicznym, jak i fizycznym. Książka ta jest próbą opisu współczesnego świata poprzez metaforę podróży. Jednocześnie jest to powieść zapytanie o możliwość poznania świata, o kondycję człowieka, jego miejsce we współczesnym świecie, o granice moralności i etycznego postępowania i wreszcie o sens życia, które od momentu narodzin aż do śmierci samo staje się metaforą podróży, indywidualną każdego człowieka. Celem referatu jest nakreślenie obrazu sytuacji egzystencjalnej człowieka, której literacką analizę zawarła w powieści pisarka.

Marzena Baran-Radwańska

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. Jolanta Pasterska

Dziedzina zainteresowań naukowych: literaturoznawstwo

Antropocentryczny wymiar eseistyki Jana Parandowskiego

Upadek komunizmu na Wschodzie Europy to okres, w którym polska literatura odzyskuje wolność. Okazało się, że tragiczne przemiany historyczne doprowadziły do rozbitcia w sztuce pojęć uniwersalnych. Ujawniło się w literaturze najnowszej największe zagęszczenie rozpacz i absurdu spraw ludzkich. Piśmiennictwo stało się labiryntem niepokojów. Przemiany po 1989 roku uwolniły pytania o tożsamość w zakresie jednostkowym oraz narodowym. Zauważalne wśród społeczeństwa polskiego zanikanie świadomości historycznej powodowało troskę o przyszłą kondycję narodu. W przełomowym momencie historycznym uniwersalne treści eseistyki Jana Parandowskiego nie straciły znaczenia. Twórczość literacka prozaika odegrała ważną rolę w ożywianiu myśli demokratycznej i niepodległościowej, przypominała o aksjologicznym i personalistycznym wymiarze kultury, proponując nową wizję humanistyki.

Agata Bielak

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Promotor: Prof. dr hab. Jerzy Bartmiński

Dziedzina zainteresowań naukowych: etnolingwistyka, kultura ludowa

Językowo-kulturowy obraz świętej Barbary w polszczyźnie ludowej

Na podstawie różnogatunkowych tekstów ludowych (modlitwy, pieśni, podania, opowieści i inne) można stwierdzić, że święta Barbara jest najbardziej znana jako patronka górników. Istnieje wiele pieśni górniczych do świętej Barbary i opowieści o jej opiece nad górnikami. Święta Barbara opiekuje się również flisakami, marynarzami i rybakami. Wzywa się ją w niebezpieczeństwie. W polskiej kulturze ludowej święta Barbara to także patronka dobrej śmierci, stąd przy konających i zmarłych śpiewa się pieśni do niej. O życiu świętej Barbary opowiadają pieśni dziadowskie. Z dniem świętej Barbary wiążą się liczne przepowiednie pogody, praktyki i wróżby.

Dorota Bielenda

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. Krzysztof Dmitruk

Dziedzina zainteresowań naukowych: Współczesna poezja i kultura ludowa

Ludowa wizja świata i człowieka w poezji Stanisławy Kopiec a uniwersalny wymiar lirycznej refleksji

Przedmiotem referatu jest twórczość podkarpackiej autorki Stanisławy Kopiec (laureatki Nagrody im. Stanisława Piętaka z 1987 roku), która od chwili swojego debiutu funkcjonuje na gruncie literackim jako poetka regionalna, choć jej lirykę entuzjastycznie komentowali twórcy, tacy jak: Tadeusz Nowak, Wiesław Myśliwski czy Józef Baran. Autorka ma w swoim dorobku 7 tomów poetyckich i trzy zbiory wierszowanych bajek dla dzieci. Jest pisarką samorodną (edukację zakończyła na etapie liceum ogólnokształcącego; obecnie mieszka we wsi Lubenia pod Rzeszowem).

Poezja Stanisławy Kopiec filozoficznie zakorzeniona jest w ludowej wizji świata i człowieka. Autorka wykracza jednak równocześnie poza kryteria tematyczne i formalne, którymi zwykle oceniać się lirykę ludową. Jej twórczość wykazuje silne związki intertekstualne z tradycją poezji Leopolda Staffa czy ks. Jana Twardowskiego. Co więcej, poetka ta aktualizuje w swoich wierszach toposy i motywy uniwersalne, odwołując się do symboli, archetypów i idei ogólnokulturowych. Referat jest próbą przedstawienia poezji Stanisławy Kopiec w kontekście etosu kultury chłopskiej, przy równoczesnym zwróceniu uwagi na literackie wątki, które każą tę twórczość postrzegać wielowymiarowo i pozwalają jej istnieć już jako poezji „bez przymiotnika”.

Jadwiga Bodzińska

Uniwersytet Gdański

Promotor: Michał Piotr Mrozowicki

Dziedzina zainteresowań naukowych: Literaturoznawstwo romańskie

Krytyka i teoria literatury: kryzys i perspektywy jego przezwyciężenia.

Strażnicy cmentarzyska, pasożyty rozwijające się na żywym ciele literatury, twórcy niepotrzebnych teorii: to tylko nieliczne z określeń odnoszących się do krytyków i teoretyków literatury. Zasadność ich pracy jest często poddawana w wątpliwość, a jej owoce- deprecjonowane i uznawane za bezużyteczne. Krytyki literackiej i teorii literatury nikt już nie czyta, w efekcie pogrążają się one w kryzysie. Jakiego rodzaju to kryzys i jakie są jego przyczyny? Czy wejście literatury w obszar mass-mediów kryzys ten pogłębia czy może stwarza możliwość jego przezwyciężenia? I w końcu czy warto w ogóle go przezwyciężać? Czy w postmodernistycznej, rozproszonej i polisemicznej przestrzeni, dobijająca się sensu i jedności dziedzina nauki ma rację bytu? Odpowiedzi na te i inne pytania będą przedmiotem mojego zainteresowania w referacie „Krytyka i teoria literatury – kryzys i perspektywy jego przezwyciężenia”, który chciałabym wygłosić na konferencji *Filologiczne konteksty współczesności: język, literatura, dydaktyka*.

Renata Chrzan

Uniwersytet Wrocławski

Promotor: dr hab. Anna Paszkiewicz

Dziedzina zainteresowań naukowych: Totalitaryzm, współczesna literatura rosyjska

Mit Aleksandra Solżenicyna

Aleksander Solżenicyn jest niezwykle postacią w literaturze i kulturze Rosji. Ocena całokształtu jego twórczości jest trudna, w tym celu konieczne jest zapoznanie się z drogą życiową i ogromem jego prac. W niniejszej pracy postanowiliśmy spróbować zbadać temat mitu Aleksandra Solżenicyna, idąc dalej - upadku tego mitu.

Paulina Ilona Cioroch

Uniwersytet Szczeciński

Promotor: prof. dr Regina Hartmann

Dziedzina zainteresowań naukowych: Literatura niemieckojęzyczna wschodniego Regionu Morza Bałtyckiego w procesach międzykulturowych

Na granicy między narodami – Polska, Litwa i Estonia w prozie niemiecko-bałtyckiego pisarza Edzarda Schapera

Niemiec pozbawiony obywatelstwa, mieszkaniec Polski, Estończyk z wyboru, miłośnik Litwy, uznany Szwajcar – Edzard Schaper to Europejczyk, pisarz należący do grona twórców literatury niemieckojęzycznej wschodniego Regionu Morza Bałtyckiego. Jego proza stanowi ciekawy i jak dotąd niezgłębiony materiał badań literaturoznawczych. Głównym tematem twórczości tegoż pisarza są kontakty kulturowe pomiędzy ludnością słowiańską a Niemcami zamieszkującymi kraje wschodniej Nadbałtyki. Jego protagoniści to najczęściej ludzie żyjący na granicy między narodami, językami i tradycjami. To doświadczenie granicy i jej wpływu na jednostkę i naród jest szczególnie ważne dziś w dobie globalizacji. W tym kontekście na uwagę zasługuje to w jak niezwykle interesujący sposób Edzard Schaper kształtuje relacje między przestrzenią a tożsamością.

Małgorzata Irger-Kobierska

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor:

Dziedzina zainteresowań naukowych: Dramat współczesny

***VERKLÄRTE NACHT* Michała Bajera w świetle teorii amalgamatów kognitywnych**

Teoria amalgamatów kognitywnych jest jednym z najnowszych kierunków, jakie zdominowały nie tylko badania lingwistyczne, ale także psychologiczne i neurologiczne. Teoria przestrzeni mentalnych czy kognitywna teoria metafory stosowane są coraz częściej także w literaturoznawstwie jako nowatorskie sposoby badania tekstu literackiego. Zastosowanie tej metody do analizy dramatu Bajera pozwala nie tylko na dogłębną analizę relacji łączącej ze sobą protagonistki dramatu, ale także na dostrzeżenie związków bohaterów z otaczającym je światem i zbadanie odniesień do innych tekstów kultury.

Dorota Jagiello

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. K. Prus

Dziedzina zainteresowań naukowych: Rosyjska myśl historiozoficzna

Synteza myśli historiozoficznej Fiodora Tiutczewa

Niniejszy artykuł poświęcony jest filozofii historii i wizji politycznej wielkiego rosyjskiego poety Fiodora Tiutczewa (1803-1873). Głoszona przez niego koncepcja była rodzajem odpowiedzi na historiozoficzny pesymizm P. Czaadajewa. Podobnie jak słowianofile Tiutczew, o czym mówił już A. Walicki, zakwestionował tezę Czaadajewa, jakoby oddzielenie od kościoła rzymskiego uczyniło Rosję krajem izolowanym, wyłączonym z historii powszechnej i skazanym na bezpłodną wegetację.

Do syntezy poglądów rosyjskiego geopolityka niezbędne jest krótkie omówienie jego biografii, która pomoże nam zrozumieć światopogląd myśliciela. F. Tiutczew to niewątpliwie poeta kontrastów. Koleje jego życia odbiegają od współczesnych mu poetów rosyjskich, takich jak Aleksander Puszkina czy Michał Lermontow. W odróżnieniu od nich poeta przeżył wiele lat za granicą a poglądy filozoficzne, z którymi się tam zetknął pozostawiły głęboki ślad w jego twórczości. Nie bez znaczenia były również wydarzenia historyczne mające miejsce w wieku XIX. Doświadczenia europejskie miały wpływ na formowanie się konserwatyzmu politycznego Tiutczewa. W duchu koncepcji słowianofilskich i panslawistycznych głosił on ideę przebudowy politycznej Europy, w której główną rolę odegrać miała Rosja. Przypisując Rosji mesjanistyczne przeznaczenie, snuł wizję zjednoczenia wszystkich Słowian pod berłem rosyjskiego cara i stworzenia patriarchalnego imperium.

Analiza wybranych utworów z dorobku literackiego wielkiego rosyjskiego poety, pozwoli zrozumieć dlaczego Tiutczewa nazywa się nie tylko poetą ale również historiozofem, geopolitykiem, ideologiem.

Zofia Janowska

Uniwersytet Warszawski

Promotor: prof. dr hab. Jacek Wiśniewski

Dziedzina zainteresowań naukowych: Modernizm / Postmodernizm; motyw odrodzenia w literaturze brytyjskiej; metafikcja (także historiograficzna); reinterpretacja.

„How the Dead Live” Willa Selfa jako współczesne ujęcie motywu odrodzenia

Powieść Willa Selfa „How the Dead Live” stanowi bardzo ciekawe ujęcie problematyki odrodzenia, silnie zakorzenione w (mocno wyostrejzonej i nieco nawet groteskowej) rzeczywistości dzisiejszego Londynu. Jednak mimo tak współczesnego charakteru tekstu jungowskie ujęcie archetypu odrodzenia – i to w co najmniej dwóch odmianach – znaleźć w nim można bez trudu.

W warstwie fabularnej pojawia się odrodzenie rozumiane jako śmierć, po której następuje dalsze, inne życie. Po śmierci (opisanej zresztą w kategoriach narodzin) główna bohaterka zyskuje duchowego przewodnika mającego służyć jej radą i pomocą w bliżej niesprecyzowanym rozwoju i żyje dalej, w części Londynu zamieszkałej przez nieżyjących i niezauważalnej dla żywych. Mamy tu również odrodzenie rozumiane jako metempsychozę, czyli transmigrację dusz. Po jakimś czasie „życia po śmierci” główna bohaterka odradza się i przychodzi na świat w postaci swojej wnuczki ale z zachowaniem własnych wspomnień, temperamentu i cynicznego spojrzenia na rzeczywistość.

W warstwie intertekstualnej Self w sposób świadomy nawiązuje do „Ulissesa” Jamesa Joyce’a, która to powieść zasadza się właśnie na idei metempsychozy, a podobieństwa między oboma dziełami podkreśla chociażby fakt, że główną bohaterką Selfa, Lily Bloom, można postrzegać jako alter ego Leopolda Blooma.

Ciekawe wydaje się też pytanie, czy w interpretacji nawiązań „How the Dead Live” do „Ulissesa” można pójść krok dalej i uznać Lily za kolejne „wcielenie” Leopolda.

Moja prezentacja będzie miała na celu przybliżenie jungowskiego rozróżnienia na pięć rodzajów odrodzenia i omówienie tych spośród nich, które znaleźć można w powieści Willa Selfa. Następnie chciałabym przejść do przybliżenia słuchaczom intertekstualnych nawiązań „How the Dead Live” do powieści Joyce’a w kontekście metempsychozy. Na zakończenie proponuję przyjrzenie się tym aspektom wykorzystania motywu odrodzenia w „How the Dead Live”, które stanowią własną, silnie osadzoną we współczesnej rzeczywistości kreację Selfa.

Katarzyna Karwowska

Uniwersytet Warszawski

Promotor: Prof. dr hab. Jan Koźbiał

Dziedzina zainteresowań naukowych: literaturoznawstwo

Proza polskich autorów tworzących w Niemczech w języku ojczystym po 1989 roku – projekt badawczy

Pomijając publikacje w wydaniach zbiorowych, nie ukazała się dotychczas samodzielna pozycja dotycząca literatury polskich pisarzy tworzących w Niemczech w języku ojczystym po 1989 roku. Od tego czasu znika podział na literaturę krajową i emigracyjną, co sprawia, że literatura tworzona za granicą (wcześniej na emigracji) wymaga znalezienia i zbadania w nowym kontekście.

W związku z tym chciałabym przedstawić projekt badawczy o charakterze interdyscyplinarnym zawierający w sobie uzasadnienie podjęcia powyższego tematu, zmieniające się tło społeczno-historyczne przebywania polskich pisarzy w Niemczech ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań dzisiejszych (współczesnych) i główne punkty do analizy ich twórczości. Moim celem jest ukazanie grupy pisarzy tzw. emigracji solidarnościowej. Mam tu na myśli autorów urodzonych po koniec lat 50. lub na początku 60. w Polsce, którzy w latach 80. opuścili Polskę, pozostali po 1989 roku w Niemczech i nie zdecydowali się na zmianę języka. Style i tematy tekstów autorów tj. J. Rudnickiego, K. M. Załuskiego, K. Niewrzędy, B. Helbig, N. Goerke są wprawdzie różnorodne, ale dają się zauważyć podobieństwa, zarówno na poziomie formy, jak i treści. Twórczość tych pisarzy jako grupy wykazuje więc cechy wspólne, pozwalające wyodrębnić ją z literatury narodowej, której, mając na uwadze kryterium językowe, stanowi jednocześnie integralną część.

Pisarze ci jako grupa są mało znani, zarówno w Niemczech, jak i w Polsce. W Niemczech jako autorzy polskojęzyczni zmagają się z ograniczonymi możliwościami publikacji i prawie nie są tłumaczeni, w Polsce znani są raczej pojedynczy autorzy, na których temat nie istnieją opracowania naukowe. Pojawia się więc problem recepcji i braku badań nad tą literaturą.

W referacie prezentującym powyższy projekt badawczy chciałabym wskazać więc na potrzebę ukazania twórców polskojęzycznych jako grupy i podjąć próbę uchwycenia tego stanu rzeczy. Zwłaszcza, że kolejne pokolenie Polaków piszących w Niemczech, do którego należą dzieci emigrantów z lat 80., posługuje się już językiem niemieckim i podejmuje inne tematy.

Izabela Kielbowicz

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: dr hab. Lucyna Falkiewicz-Wille, prof. URz

Dziedzina zainteresowań naukowych: literaturoznawstwo - literatura o charakterze autobiograficznym

Narracja, pamięć i tradycja w powieści Dietera Forte *Wzór*

Referat będzie próbą konfrontacji z powieścią *Wzór* autorstwa niemieckiego pisarza Dietera Forte.

Celem analizy rzeczzonego fresku obyczajowego będzie uwypuklenie nietypowego dla literatury współczesnej ujęcia tematu tradycji, dziedzictwa kulturowego, pamięci i kolektywnej tożsamości, jakiego dokonuje Forte.

Monika Kołodziej

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Dr hab. prof. UR Jolanta Pastarska

Dziedzina zainteresowań naukowych: Literatura współczesna, emigracja powojenna

Elementy groteski w opowiadaniach Andrzeja Buszy

Twórczość prozatorska Andrzeja Buszy, znakomitego poety i krytyka literackiego przebywającego poza granicami kraju, jest w Polsce zupełnie nieznana. Analiza opowiadań takich jak *Uroczystość* „Kontynenty - Nowy Merkuriusz" 1959 nr 7/8, s. 11-12; *Święto szpitalne* „Kontynenty - Nowy Merkuriusz" 1960 nr 14, s. 1-6; *Ten, który chodził własnymi drogami*, „Kontynenty. Nowy Merkuriusz" 1960 nr 23/24, s. 16-19; *Skorpiony* "Fraza" 2008 nr 3/4, s. 150 – 153, ma na celu próbę zapoznania czytelnika ze wspomnianą twórczością oraz ukazania jej miejsca w literaturze współczesnej. Jest to również doskonała okazja by ukazać rolę groteski w twórczości Andrzeja Buszy oraz wskazać jej wielofunkcyjność, a co za tym idzie jej rolę w literaturze współczesnej.

Magdalena Pocaluń - Dydycz

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. Krzysztof M. Dmitruk

Dziedzina zainteresowań naukowych: literaturoznawstwo, twórczość Maryli Wolskiej

Topos człowieka - wędrowca w opowiadaniach „Jeden dzień” Edwarda Stachury.

Referat dotyczy tomu prozy Edwarda Stachury „Jeden dzień”. Rozważaniom towarzyszy analiza i interpretacja wymienionych opowiadań. Podstawą rozważań jest zdefiniowanie narratora interpretowanego utworu jako *homo viator*, czyli człowieka w drodze. Topos ten występuje w literaturze w rozmaitych ujęciach, począwszy od postaci mitycznego Odyseusza. Edward Stachura realizuje ów motyw wpisując się w egzystencjalny nurt literatury, gdzie bohater kontynuujący wieczną wędrówkę, poszukuje swojego „miejsca na ziemi”. Jawi się jako pielgrzym, „człowiek bez ojczyzny”, opisując zmieniające się miejsca i ludzi z dystansem i filozoficzną głębią. Dzięki nieskończonej przestrzeni, z jaką obcuje narrator, pozbawiony ograniczenia miejscem, „wychodzi on z czasu”, rezygnuje z pozornego „tu” i „teraz”, które równie dobrze może zostać zastąpione przez „wszędzie” i „zawsze”. Równocześnie, w opowiadaniach z tomu „Jeden dzień” czas rzeczywisty zostaje zastąpiony przez czas mityczny, który, idąc za Eliadowską koncepcją, „na nowo integruje człowieka w okres bezczasowy, który jest (...) *illud tempus*, tzn. okresem zarania czasu, „czasem rajskim”, ponadhistorycznym”. Uniwersalny wymiar czasu opowiadań i osadzenie w centralnym punkcie – narratora jako *homo viator* – sprawia, iż rzeczywistość „Jednego dnia” zawiera wiele odniesień

mitycznie – magicznych.

Kolejnym z zagadnień artykułu będzie postać narratora w utworze, który buduje historię, czerpiąc ze strumienia otaczających go zdarzeń. „Narracja staje się zatem- cytując za Jerzym Trzebińskim- sposobem rozumienia świata”. Interpretowana rzeczywistość stanowi *summę* zdarzeń, nastroju chwili i zależności od czasu *sacrum*, które uobecniają się poprzez mitycznie odbieraną rzeczywistość. Równolegle w opowiadaniach narrator toczy dyskurs sam z sobą. Tworzy zatem poetykę marzenia (termin ten umieszcza w tytule swej pracy Gaston Bachelard), a dokładniej mówiąc „marzenie o marzeniu”, czyli „marzenie, które przeżywa przyszłość pewnej pasji, idealizuje jej przedmiot”.

Reasumując, celem artykułu jest zdefiniowanie narratora opowiadań „Jeden dzień” jako *homo viator*, ukazanie toposu na wybranych przykładach oraz określenie specyfiki świata przedstawionego w ujęciu mityczno – magicznym, poszerzonym o aspekt psychologii głębi i poetyki marzenia.

Adriana Pyszkowska-Włoch

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. Krzysztof Dmitruk

Dziedzina zainteresowań naukowych: Antropologia, kulturoznawstwo, filmoznawstwo.

Wątki japońskie w poezji polskiej modernizmu i dwudziestolecia międzywojennego

Referat będzie dotyczył trzech różnych sposobów recepcji formy i topiki japońskiej w poezji polskiej. Jako pierwsza zostanie przedstawiona tu Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, która zanim w „Pocałunkach” wykorzystwała miniaturową formę poezji japońskiej, często ubierała swe wiersze w tzw. kostium japoński. Skrajnie odmienna była postawa Anatola Sterna, Jalu Kurka i Jana Brzękowskiego – poetów awangardowych, dla których inspiracją poezją japońską, a szerzej Orientem, była przyczynkiem do zabawy formą. Pośrednim rozwiązaniem recepcyjnym okazały się „Uty” Jarosława Iwaszkiewicza, które są udaną inspiracją formą, topiką, jak i mentalnością japońską.

Emanuela Reszka

Uniwersytet Śląski

Promotor: prof. UŚ Jan Jakóbczyk

Dziedzina zainteresowań naukowych: literaturoznawstwo

Zmiany strategii dydaktycznych w twórczości Mariana Brandysa

Twórczość Mariana Brandysa oscyluje wokół kategorii dydaktyzmu, eksponując jej różne przejawy. Zmieniający się światopogląd twórcy, kontekst historyczny, a także rozwój jego warsztatu pisarskiego warunkował nie tylko zmianę wyboru gatunku literackiego i określonego odbiorcy, ale również, ściśle połączoną z tą kwestią przemianę strategii pouczania. Krajowe i zagraniczne reportaże uwikłane w dydaktyzm socrealistyczny ustępowały literaturze dziecięcej naturalnie zmierzającej ku pedagogicznemu pouczeniu, a wreszcie eseistyce historycznej, drobiazgowej w pogłębieniu psychologicznym postaci, ujawniającemu cienie narodowych bohaterów i jasne strony zdrajców, przy obnażaniu mechanizmów biegu historii, która nigdy nie wyrzeka się parabolicznego odczytania. Zmiany w perspektywie dydaktycznej nie pozostają jednak obojętne wobec funkcji estetycznej i autoteliczności dzieła, co potwierdza twórczość Mariana Brandysa.

Iwona Rządecka - Mikołajczyk

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: prof. dr hab. Stanisław Uliasz

Dziedzina zainteresowań naukowych: Groteska w literaturze polskiej XX wieku (także w polskich opowiadaniach fantastycznych)

Groteska w opowiadaniach Brunona Schulza

Artykuł omawia problem groteski w opowiadaniach B. Schulza z perspektywy szeroko rozumianego „Karnawału” i „Postu”. Kategoriom tym przyporządkowano wykluczające się pod wieloma względami poglądy wybitnych teoretyków groteski: Michała Bachtina (umowny Karnawał) i Wolfganga Kaysera (umowny Post). Większość teorii, dotyczących zagadnienia groteski, zasada się na przekonaniu o dominującej roli jednego tylko czynnika: powagi (tragizmu) lub komizmu, dlatego punktem wyjścia dla głównego pnia tutejszych rozważań uczyniono pogląd Lee Byrona Jenningsa o współistnieniu (łączeniu) tych pozornie sprzecznych tendencji.

Joanna Szwechłowicz

Uniwersytet Warszawski

Promotor: dr hab. Ewa Szczęsna

Dziedzina zainteresowań naukowych: poetyka mediów, komunikacja literacka w internecie, literatura popularna, socjologia literatury i kultury

Internetowe społeczności czytelnicze

W moim wystąpieniu przyglądam się kilku wybranym społecznościom internetowym zbudowanym wokół zainteresowań czytelniczych. Podstawowe pytania, na które chciałabym odpowiedzieć:

1. W jaki sposób użytkownicy sieci wymieniają się zainteresowaniami czytelniczymi?
2. Wokół jakiego typu literatury takie społeczności tworzą się najczęściej?
3. Czy ich działalność przenosi się poza świat wirtualny?
4. Jakie są cechy charakterystyczne członków sieciowych społeczności czytelniczych?
5. Czy można w ich opisie posługiwać się socjologiczną kategorią „nowych plemion”?

Staram się na te pytania odpowiedzieć, analizując kilka wybranych forów i stron internetowych poświęconych literaturze (skupiających wielbicieli twórczości Małgorzaty Musierowicz, Stephenie Meyer i Władysława Reymonta).

Marta Węgrzyn

Uniwersytet Śląski

Promotor: prof. dr hab. Krzysztof Krasuski

Dziedzina zainteresowań naukowych: literatura współczesna, dramat i teatr

Obraz człowieka i społeczeństwa w dramaturgii Sławomira Mrożka

Referat niniejszy stanowi próbę analizy obrazu człowieka i społeczeństwa w dramaturgii Sławomira Mrożka, jak również określenia substancji, z których pisarz tworzy swoich bohaterów i otaczającą ich rzeczywistość.

Sławomir Mrozek to twórca w równym stopniu fascynujący, co i niepokojący. Fascynujący, gdyż z mistrzowską precyzją operuje groteską, parabolą, absurdem. Niepokojący, gdyż w swych dziełach- za pośrednictwem wcześniej wymienionych instrumentów- daje dogłębną analizę społeczeństwa, zwłaszcza zaś tego, które zostało obdarzone „prefabrykatem kultury w postaci realizmu socjalistycznego”¹. W wielu utworach (m.in. *Monizie Clavier, Vatzlavie*) z właściwą sobie maestrią ukazuje siłę stereotypów wpływających na postawę wobec „lepszego Europy”.

W centrum zainteresowania dramaturga znajduje się człowiek postrzegany zarówno w aspekcie obyczajowym, kulturowym, jak i społecznym. Mrozek w swych utworach próbuje określić zasady, wedle których człowiek funkcjonuje w pewnego rodzaju mikrospołeczeństwach, poddaje analizie normy postępowania, które najpełniej obrazowane są poprzez relacje, wzajemne oddziaływanie członków danej grupy, przy jednoczesnym podkreśleniu uwarunkowań politycznych, społecznych a także kulturowych².

Ewa Wielgosz

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: Prof. dr hab. Zbigniew Andres

Dziedzina zainteresowań naukowych: Literatura (XX i XXI w.)

O małej autobiografii Józefa Wittlina.

Referat dotyczy zagadnienia autobiografizmu. Problem zostanie zaprezentowany w analizie gawędy Józefa Wittlina „Mój Lwów” stanowiącej jednocześnie- przystosowaną do tematu konferencyjnego- część powstającej rozprawy doktorskiej „Wizja świata w twórczości Józefa Wittlina”. Autobiografizm utworu zostanie umieszczony na tle innych tekstów autobiograficznych pisarza, jak również w kontekście współczesnych badań nad autobiografią (głównie prac P. Lejeune’a)- jej istotą, literackością, wyznacznikami formalnymi i sposobami tworzenia- jako szczególnej relacji między życiem (przeszłością i współczesnością) autora i autorskim literackim zapisem życia. „Mój Lwów” zostanie przedstawiony także jako autoportret J. Wittlina i kronika wydarzeń Lwowa w zarysie. Referat obejmie stanowisko wobec autobiografii badacza ponowoczesnej kultury i życia społecznego, Z. Baumana oraz filozofa, P. Ricoeur’a. Poruszony będzie również problem pamięci, prezentujący pokrótce jej rozumienie przez J. Wittlina, Cz. Miłosza, M. Ridley’a (autora autobiografii człowieka jako gatunku) oraz psychiatrię akademicką.

Anita Wolanin

Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: prof. dr hab. Alicja Baluch

Dziedzina zainteresowań naukowych: literatura dla dzieci i młodzieży

Igraszki z baśnią – o zjawisku postmodernizmu w *Świecie Dysku* Terrego Pratchetta.

Artykuł przedstawia ujęcie znanych motywów baśniowych w interpretacji współczesnego angielskiego pisarza Terrego Pratchetta, w serii jego książek pt. *Świat Dysku*. Ukazane zostało zjawisko ponowoczesności, które odcisnęło piętno w literaturze przeznaczonej dla młodych czytelników. Utwory te przełamują bowiem

¹ H. Stephan, *Mrozek*, Kraków 1996.

² Tematem często pojawiającym się w dramatach Mrozka jest kwestia kulturowego uwarunkowania zachowań człowieka, a także pewnego rodzaju zniewolenia społecznego- tzw. parable zniewolenia: *Męczeństwo Piotra Ohey’a, Karol, Na pełnym morzu, Strip-tease, Czerwona noc*.

zastane konwencje, poprzez zastosowanie w nich min. zasady karnawałowej zabawy literackiej, obdarzenie bohaterów świadomością własnej fikcyjności, zabawy kategorią czasu i przestrzeni, stosowaniu symbolicznych figur archetypowych. Króluje w nich humor, drwina i kpina, charakterystyczny jest brak przesłania moralizatorskiego.

Joanna Teresa Wydymus

Uniwersytet Śląski

Promotor: Prof. dr hab. Zdzisława Mokranowska

Dziedzina zainteresowań naukowych: Przemiany norm obyczajowych w kontekście historii, kultury i literatury.

Przemiany dyskursu młodzieżowych poradników savoir – vivre’u od II połowy XX wieku po czasy współczesne.

Poradniki savoir-vivre’u dla młodzieży są nie tylko zbiorem społecznie pożądanym i tolerowanym norm obyczajowych, ale również ważnym źródłem do badania przemian relacji międzypokoleniowych i zmian form językowych. Zestawiając tego typu publikacje wydane na przestrzeni kilku dziesięcioleci otrzymujemy bardzo ciekawy obraz przemian obyczajowych, tym bardziej iż XX wiek obfitował w zmiany polityczne, gospodarcze i technologiczne, które odcisnęły znaczne piętno na zasadach dobrego wychowania. Poradniki dla młodzieży są oczywiście tworzone przez starsze pokolenia, są więc niejako również obrazem tych grup społecznych i preferowanych przez nie wzorów zachowań.

Dyskurs młodzieżowych poradników savoir – vivre’u przechodził liczne metamorfozy, próbując dostosować się do coraz szybciej zmieniającej się rzeczywistości. Nigdy jednak nie był on aż tak różny od tego, który charakteryzuje poradniki dla dorosłych. Zestawiając te dwa rodzaje publikacji widzimy zwiększającą się przepaść obyczajową i językową pomiędzy pokoleniami.

Warto więc badać tego typu źródła w poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie w jaki sposób kształtowały się obyczaje współczesnych Polaków i w jakim kierunku przemiany te będą dalej zmierzać. Jakie zasady będą wyznawane przez następne pokolenia i w jaki sposób będzie się o nich mówić. Odpowiedzi możemy szukać w poradnikach savoir – vivre’u dla młodzieży, bo jak mówi stare przysłowie: „czym skorupka za młodu nasiąknie...”.

SPIS TREŚCI

1. Językoznawstwo i nauki pokrewne

Bachórz Katarzyna	2
Bogacz Anna.....	2
Burda Jadwiga	3
Czajka-Bubniak Anna	3
Czarnecka Monika.....	4
Ćwioro Marzena	4
Dżaman-Dobrowolska Magdalena.....	5
Girzejowski Adam	5
Herchel Małgorzata.....	6
Hukała Dorota.....	6
Ilasz Piotr.....	6
Jakima Agnieszka.....	7
Jakubska Tatiana	7
Kłos Beata.....	8
Korfanty Karolina.....	8
Kuca Krystyna.....	9
Łompiś Jan.....	9
Małopolska Monika.....	9
Matyka Marzena.....	10
Mierzwa Magdalena.....	10
Mikołajewska Beata.....	10
Ochmańska Katarzyna.....	11
Pomianek-Pudłocka Agnieszka, Pomianek Aneta.....	11
Prucnal Przemysław.....	12
Puk Maria.....	12
Rudyk Anna.....	12
Sadek Anna.....	13
Sawicka Agnieszka.....	13
Szczepankiewicz Magdalena.....	13
Sztandarska Katarzyna.....	14
Śliwińska Marta	14
Wielgos Renata.....	14
Ziobro Joanna	15

2. Literaturoznawstwo z elementami kultury

Austin Patrycja	16
Baran Sylwia	16
Baran-Radwańska Marzena.....	17
Bielak Agata.....	17
Bielenda Dorota.....	18
Bodzińska Jadwiga.....	18
Chrzan Renata.....	19

Cioroch Paulina Ilona.....	19
Irger-Kobierska Małgorzata.....	19
Jagiello Dorota.....	20
Janowska Zofia.....	20
Karwowska Katarzyna.....	21
Kielbowicz Izabela	22
Kołodziej Monika.....	22
Poczuń-Dydycz Magdalena.....	22
Pyszkowska-Włoch Adriana.....	23
Reszka Emanuela.....	23
Rzudecka-Mikołajczyk Iwona.....	24
Szwechłowicz Joanna	24
Węgrzyn Marta.....	24
Wielgosz Ewa.....	25
Wolanin Anita.....	25
Wydymus Joanna Teresa.....	26